

УДК 330.34

Бекулиева Бахыт Молдасалиевна

Техника ғылымдарының кандидаты, Туран Университеті, Алматы, Қазақстан

e-mail: bekkulieva_b@mail.ru

Дүйсеннова Райгүл Жеңісқызы

Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университетінің «Экономика» мамандығының докторанты, Семей қаласы, Қазақстан

e-mail: raigul19@mail.ru

ЭКОНОМИКА САЛАЛАРЫН ЦИФРЛАНДЫРУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Мақалада цифрлық технологияларға негізделген экономикалық қызмет және цифрлық компьютерлік технологияларды дамытумен тікелей байланысты қызмет, экономиканы цифрландыру деңгейі және еліміздің экономикасының бәсекеге қабілеттілігін сақтаудың кілті ретіндегі цифрландыру қажеттілігі туралы толық тұжырымдама қарастырылған. Ел экономикасын цифрлық трансформациялау үшін іргетасқа айналған және маңызды болып есептелетін факторларды дамытуға байланысты шаралар талданған. Сонымен қатар, экономикалық өсуді анықтаудағы цифрлық технологияларды дамытудың маңыздылығы жазылған.

Түйін сөздер: экономика, цифрландыру, цифрлық компьютерлік технологиялар, бәсеке, ұлттық экономика, экономикалық өсу.

В статье дается всеобъемлющая концепция о необходимости цифровизации как ключа к основанной на цифровизации экономической деятельности и развитию технологий цифровых вычислений, уровня цифровизации экономики и конкурентоспособности экономики страны. Проанализированы меры, связанные с развитием факторов, которые имеют основополагающее значение для цифровой трансформации экономики страны. Это также подчеркивает важность развития цифровых технологий в определении экономического роста.

Ключевые слова: экономика, цифровизация, цифровая компьютерная технология, конкуренция, национальная экономика, экономический рост.

The article gives a comprehensive concept of the need for digitalization as a key to digitalization-based economic activity and the development of digital computing technologies, the level of digitalization of the economy and the competitiveness of the country's economy. The measures related to the development of factors that are fundamental to the digital transformation of the country's economy are analyzed. It also underlines the importance of digital technology in determining economic growth.

Keywords: economy, digitalization, digital computer technology, competition, National economy, the economic growth

Цифрлық экономика - цифрлық технологияларға негізделген экономикалық қызмет болып табылады. Электронды бизнес пен электрондық коммерция өндіретін электрондық тауарлар мен сервистер туралы қызмет. «Цифрлық экономика» терминінің өзі (digital economy) алғаш рет салыстырмалы түрде жақында, 1995 ж. Массачусетс университетінің американдық ғалымы Н. Негропonte әріптестеріне ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуына байланысты ескісімен салыстырғанда жаңа экономиканың артықшылықтарын түсіндіру үшін қолданылған. Басқа сөзбен айтқанда, цифрлық экономика – бұл онлайн-қызметтерді ұсыну бойынша сервистер, электрондық төлемдер, интернет-сауда, краудфандинг және т. б. қамтитын цифрлық компьютерлік технологияларды дамытумен тікелей байланысты қызмет [1].

«Бостон консалтингтік тобы» (BCG) компаниясының зерттеу нәтижелері бойынша экономиканы цифрландыру деңгейі бойынша

Қазақстан 85 мемлекеттен рейтингтің 50-ші орнын алып, сандық экономикасы пайда болатын топта тұр. Көшбасшы мемлекеттер мен артта қалған елдер арасындағы цифрлық алшақтық жылдан жылға артып келеді.

Қазақстан экономикасының бәсекеге қабілеттілігін сақтаудың кілті мемлекет пен бизнестің бірлескен күш – жігерімен цифрлық құрамдас бөлікті дамыту, оның ішінде келесі салаларда-индустриялық, көлік-логистикалық инфрақұрылым, ауыл шаруашылығы, жер қойнауын пайдалану, энергетика, білім беру және денсаулық сақтау салаларында дамыту болып табылады. Сондықтан сандық технологияларды дамытуға мемлекеттің назары ұлттық экономиканы әртарапандыру, оны шикізаттан индустриялық-сервистік модельге қайта бағдарлау және еңбек нарығы үшін жаңа мүмкіндіктерді пайдалану жолдарының бірі ретінде қарастырылады [2].

Цифрлық экономика материалдық емес қызмет студің белгілі бір қасиеттерінің болуына байланысты классикалық экономикаға тән

шектеулерді еңсеруге мүмкіндік береді: Біріншіден, материалдық өнімді бірнеше адам пайдалана алмайды, цифрлық өнімдер үшін мұндай кедергі жоқ: олар көшірілуі және шектелмеген адамдар арасында таратылуы мүмкін. Екіншіден, материалдық өнім пайдалану процесінде тозуға ұшырайды. Цифрлық өнімдер бастапқы қасиеттерін жоғалтпайды, сонымен қатар, бұл қасиеттер бірлескен пайдалану немесе алмасу барысында жетілдірілуі мүмкін. Үшіншіден, ақпараттық-коммуникациялық алаңдар әдеттегі сауда үй-жайларына тән аудан көлемі бойынша, яғни бір уақытта қызмет көрсетілетін клиенттердің ассортименті мен саны бойынша шектеулерді болдырмауға мүмкіндік береді.

Жыл сайын адамның белгілі бір процестерге әсері бойынша әрекеттерді компьютерлендіру салдарынан азаюда. Дұрыс орнатылған техникалық жүйе сияқты цифрлық экономика толыққанды өзін-өзі ұйымдастыруға қабілетті. Бұл бекіту цифрлық экономиканың жетіспеушілігін қалыптастырады, ол кәсіпорындардың үздіксіз жұмыс істеуі үшін талап етілетін қызметкерлер саны сөзсіз қысқарады. Технологиялық үрдістің Микроэкономика үшін пайдасы бар, өйткені персоналмен байланысты тұрақты шығындарды қысқартуға бағытталған, ал өнімділік сенімді өсуді көрсетеді. Қоғам қол еңбегінен автоматтандырылған өндірістік жабдыққа көшкен кезде қалыптасқан үрдіс тарихи параллельге ие. Машина жұмысы мен халықты жұмыспен қамту арасындағы теңгерімді сақтау қабілеті макроэкономиканың табысты жұмыс істеуінің кепілі болып табылады. Цифрлық экономика қоғам үшін жаңа экономикалық кеңістік құрады, алайда оны ұтымды пайдалану мәселелері мемлекет пен тікелей халықтың тарапынан қабылданатын іс-әрекеттерге байланысты болады [3].

Интернет және дербес компьютерлік құрылғылар форматындағы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қазіргі заманғы экономикадағы тұтынушылардың мінез-құлқының бизнес-модельдері мен сипатын өзгертіп қана қоймай, сонымен қатар қоғамдық процестердің кең спектрін-жоғары технологиялық өндірісті, экономикалық қызметті, қаржылық қызметтерді, білім беру концепциялары мен стандарттарын, ойын-сауық және демалыс салаларын трансформациялау үшін негіз құрды.

Интернетке жаппай қол жеткізуді қамтамасыз ету, экономика салаларында инновацияларды және басқа да маңызды міндеттерді енгізу сияқты маңызды міндеттермен қатар Қазақстанды цифрландыру да мемлекеттік статистика органдарына жүктемені азайту жөніндегі маңызды миссияны орындайды. Деректерді есепке алуды толық автоматтандыру болашақта барлық деректер базасына тез және толық қол жеткізуді, мемлекеттік қызметтер саласындағы ашықтықты, сондай-ақ қандай да бір өзгерістерге жылдам ден қою мүмкіндігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

2013 жылы бекітілген "Цифрлық Қазақстан – 2020" мемлекеттік бағдарламасы ел экономикасын цифрлық трансформациялау үшін іргетасқа айналды және мынадай факторларды дамытуға: ақпараттық қоғамға көшу, мемлекеттік басқаруды жетілдіру, "ашық және ұтқыр үкімет" институттарын құру, ақпараттық инфрақұрылымға тек корпоративтік құрылымдар үшін ғана емес, ел азаматтары үшін де қол жетімділіктің өсуіне ықпал етті. «Цифрлық Қазақстан – 2020» мемлекеттік бағдарламасы 83 мақсатты индикаторлар мен 257 шаралардан тұрады. «Ақпараттық Қазақстан - 2020» мемлекеттік бағдарламасын іске асырудың үш жылының нәтижелері бойынша қазірдің өзінде орындалуға 40% - ға қол жеткізілді. Алайда, жаһандық ауқымда ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы өз ережелерін талап етеді және біздің үкімет тарапынан уақтылы реакцияны талап етеді. Сондықтан келесі қадамдар жасау қажет – ұлттық экономиканың, білім берудің, денсаулық сақтаудың негізгі салаларын, сондай-ақ мемлекеттік қоғам мен бизнестің өзара іс-қимыл саласын қайта құру процесіне уақытында бастамашылық ету. Соңғы онжылдықта әлем жаңа үлгідегі экономикаға тез жылжып келеді, онда оны қалыптастырудың негізгі құралы цифрлық технологиялар болып табылады. Қазіргі жағдайда ақпараттық технологиялар мен цифрлық трансформация барлық экономикалық және өндірістік процестерді қайта құруға, өнімділікті түбегейлі арттыруға, тауарлар мен қызметтердің сапасын арттыруға және өзіндік құнын төмендетуге алып келіп, жекелеген кәсіпорындар деңгейінде де, елдер мен ұлттықтан жоғары бірлестіктер деңгейінде де бәсекеге қабілеттілікті қамтамасыз етудің негізгі факторы және шарты болып табылады. Жеке және мемлекеттік секторлардың жұмысында ақпараттық технологиялардың рөлін кеңейту

цифрлық мемлекетке көшу үшін негіз болып табылады. Әлемнің жетекші сарапшыларының болжамы бойынша 2020 жылға қарай әлемдік экономиканың 25% цифрлық болады және мемлекетке, бизнес пен қоғамға тиімді өзара іс-қимыл жасауға мүмкіндік беретін экономиканы цифрландыру технологияларын енгізу барынша ауқымды және серпінді процеске айналады [4].

Қорыта келгенде, Қазақстанда цифрлық технологияларды дамыту әлемдік нарықта ақпараттық-коммуникациялық қызметтердің рөлін күшейту және ақпараттық индустрияның бәсекелестік қабілетін арттыру және еліміздің

экономикасын жаңғыртуды жүргізу үшін ақпараттық қызметтерді өндіруді және экспорттауды жүзеге асыратын отандық кәсіпорындар мен компанияларға қолдау көрсету сияқты шарттар мен факторлармен айқындалады. Қазақстанның Үкіметі мен мемлекеттік органдары қоғамды ақпараттандырудың және ұзақ мерзімді экономикалық өсуді анықтаудағы цифрлық технологияларды дамытудың маңыздылығын түсіне отырып, осы саланы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарының бірі ретінде дамытуға белсенді қатысады.

Список использованной литературы

- 1.Дубовицких, Ю. Что такое цифровая экономика? // Все о финансах. – 2017. – №8. – С. 10 – 14.
- 2.Государственная программа «Цифровой Казахстан»
- 3.Дудинска, Э. Управленческие информационные системы// Проблемы теории и практики управления. – 2006. – №2.
- 4.О стратегическом плане развития Республики Казахстан до2020 года: Указ Президента Республики Казахстан от 01.02.2010 года № 922. – Астана, 2010.

Бекулиева Бахыт Молдасалиевна

Лауазымы: Техника ғылымдарының кандидаты, «Маркетинг және логистика» кафедрасының доценті, Туран Университеті

Пошталық мекен-жайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Аксай 2

Ұялы. тел: +7 701 134 55 58

Дүйскенова Райгүл Жәнісқызы

Лауазымы: Қазақ инновациялық гуманитарлық – заң университетінің «Экономика» мамандығының докторанты, Семей қаласы, Қазақстан

Пошталық мекен-жайы: 071400, Қазақстан Республикасы, Семей қ., Абай көшесі 14

Ұялы. тел: +7 775 858 86 16

Экономика салаларын цифрландыру маңыздылығы

Бекулиева Бахыт Молдасалиевна

Должность: кандидат технических наук, доцент кафедры «Маркетинг и логистика», Университет Туран

Почтовый адрес: 010008, Республика Казахстан, г. Алматы, Аксай 2

сот. тел: +7 701 134 55 58

Дүйскенова Райгүл Жәнісқызы

Должность: докторант Казахского гуманитарно-юридического инновационного университета

Почтовый адрес: 071400, Республика Казахстан, г. Семей, ул. Абая 14

сот. тел: +7 775 858 86 16

Важность цифровизации отраслей экономики

Bekkuliyeva Bakhyt Moldasaliyeva

Position: Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Marketing and Logistics, Turan University

Mailing address: 010008, Republic of Kazakhstan, Almaty, Aksay 2

Mob.phone: +7 701 134 55 58

Duiskenova Raigul Zeniskyzy

Position: PhD student Kazakh Humanitarian Juridical Innovative University

Mailing address: 071400, Republic of Kazakhstan, Semey, Abai St. 14

Mob.phone: +7 775 858 86 16

The Importance of Digitalizing Industries